

SERBEST ETKİNLİK ÇALIŞMALARİ DERSİNE YÖNELİK SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİ

Adem AYDIN*
Hasan BAKIRCI**
Mustafa ÜREY***

Özet

Milli Eğitim Bakanlığının 2010-2011 eğitim öğretim yılı itibariyle uygulamaya koyduğu “Serbest Etkinlik Çalışmaları Dersi” (SEÇD) ile birlikte ilköğretim okulları haftalık ders çizelgesinde bir değişikliğe gidilmiştir. Bu değişiklikten en çok etkilenenler öğretmenler, yöneticiler ve öğrenciler olmuştur. Bu bağlamda yapılan çalışma ile SEÇD hakkında öğretmen görüşlerine başvurularak dersin öğretmenlerce algılanma durumları, ders sürecinde yaşanan sorunlar ve dersin öğretmen, öğrenci ve yöneticiye yüklediği sorumluluklar incelenmiştir. Çalışmada özel durum yöntemi kullanılmıştır. Çalışma, Trabzon il merkezinde farklı ilköğretim okullarında görev alan 5 öğretmenin gönüllü katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış mülakat kullanılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi kapsamında değerlendirilerek mülakatlar sonucu elde edilen ifadeler kodlanıp temalandırılarak açıklanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın sonuçları incelendiğinde; serbest etkinlik çalışmaları dersinin özellikle öğrenciler açısından olumlu bir etkiye sahip olduğu, öğretmen ve yöneticiye önemli bazı sorumluluklar yüklediği ve dersin uygulanmasında bazı eksiklikler gözlemlendiği katılımcılar tarafından dile getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Serbest etkinlik çalışmaları dersi, sınıf öğretmeni, öğrenci

Giriş

21. yüzyıla girdiğimiz bugünlerde birçok etken eğitim-öğretim faaliyetlerini amaç yönünden ve işlevsel yönden değişime zorlamıştır. İnsan hakları, bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeler ve toplumun sosyo-ekonomik statüsündeki değişimler, eğitimden beklentilerin artmasını sağlamış ve geleneksel eğitim-öğretim anlayışına baskı yaparak eğitim-öğretim faaliyetlerini bireyin güncel yaşamına entegre etmeye zorlamıştır (Torkildsen, 1992). Okulların resmi öğretim programlarıyla bireyi tek başına, hayata hazır hale getiremeyeceği, hayatta karşılaşılabilecek sorunların neler olabileceği ve karşılaşılan bu sorunlara karşı nasıl davranış gösterileceği noktasında eksik kalabileceği iddiası pek çok araştırma tarafından dile getirilmiştir (Schorling, 1998; Karaküçük, 1999; Binbaşıoğlu, 2000; Ağaoğlu, 2002). Özellikle bu eksikliklerin

* Doktora Öğrencisi, KTÜ, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Fizik Eğitimi ABD, TRABZON

** Arş. Gör.; KTÜ, Fatih Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Fen Eğitimi ABD, TRABZON

*** Arş. Gör.; KTÜ, Fatih Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Fen Eğitimi ABD, TRABZON

ortadan kaldırılarak toplum yaşamının gerektirdiği bir takım bilgi, beceri ve alışkanlıkların öğrencilere doğrudan yaşatılarak verilmesi fikri ağırlık kazanmış ve eğitim-öğretim faaliyetleri değişime zorlanmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığının 2010-2011 eğitim öğretim yılı ile uygulamaya koyduğu “Serbest Etkinlik Çalışmaları Dersi” (SEÇD) de değişen eğitim-öğretim anlayışı içinde önemli bir unsuru oluşturmaktadır. SEÇD, ülkemizde okul öncesi eğitim kurumlarında halihazırda uygulanmakta olan “Serbest Zaman Eğitimi” çalışmalarının bir devamı olarak görülmektedir. Bu durum, eğitim-öğretim faaliyetlerinin sürekliliğine ve işlevselliğine katkı sağladığı gibi örgün eğitim faaliyetlerinin yaygın eğitim faaliyetlerine temel oluşturmasına da katkı sağlamaktadır (Mosston & Ashworth, 2000). Okul öncesi kurumlarda uygulanan “Serbest Zaman Eğitimi”nin uzantısı olarak kabul edilen ve ilköğretime taşınan “Serbest Etkinlik Çalışmaları Dersi”nde öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda pek çok etkinliğe yer verilmektedir. Okul programının bir parçası olan bu etkinlikler, okul yönetiminin bilgisi ve öğretmenlerin rehberliğinde yapılmaktadır. Serbest etkinliklerin öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerini genişlettiği ve doyurduğu gibi, onları fiziksel ve ruhsal olarak geleceğe hazırladığı, iyi bir vatandaşlık eğitimi kazanmalarına da yardım ettiği pek çok araştırma tarafından dile getirilmektedir (Karaküçük, 1999; Binbaşıoğlu, 2000). Yapılan bu araştırmalar dikkate alındığında SEÇD’nin içeriğini “okulda sınıf içi ve sınıf dışı uygulamalarla, eğitimin amaçlarına uygun olarak öğrencilerin ilgi ve gereksinimleri doğrultusunda; sosyal, zihinsel, duygusal ve fiziksel olgunluğa erişmeleri için okul yönetiminin bilgisi ve öğretmenlerin rehberliğinde yapılan, planlı, programlı ve düzenli çalışmalar” (Binbaşıoğlu, 2000) şeklinde tanımlamak mümkündür.

“Bireyin eğitiminde kendisinin de görev alması gerektiği” düşüncesini temel alan SEÇD, geleneksel sınıf öğretimine karşı bir tepkinin sonucu olarak doğmuştur (Ağaoğlu, 2002). Eğitim alanında beklentilerin artması ve geleneksel eğitim-öğretim anlayışına karşı bir tepkinin sonucu olarak ortaya atılan SEÇD, ilköğretim okullarında haftalık ders çizelgelerinin de değişime uğramasını sağlamıştır. Yapılan bu değişikliğe yönelik eski ve yeni haftalık ders çizelgeleri EK-1’de sunulmaktadır. EK-1’deki tablo incelendiğinde SEÇD’nin ilköğretim birinci kademe sınıfları (1-5. sınıflar) için uygulandığı görülmektedir. 1., 2. ve 3. sınıfların zorunlu derslerinden Türkçe, Hayat Bilgisi, Rehberlik / Sosyal Etkinlikler dersleri haftada birer saat azaltılırken, haftalık 2 saat olan seçmeli dersler programdan kaldırılmıştır. Açığa çıkan toplam 5 saat ise SEÇD’ye aktarılmıştır. 4. ve 5. sınıflarda ise zorunlu derslerden Fen ve Teknoloji ile Rehberlik / Sosyal Etkinlikler birer saat azaltılırken, haftalık 2 saat olan seçmeli dersler programdan kaldırılmıştır. Açığa çıkan toplam 4 saat ise SEÇD’ye aktarılmıştır.

SEÇD’de, okul ve çevrenin şartları ile öğrencilerin bireysel özellikleri ve ihtiyaçları dikkate alınmıştır. Bu ihtiyaçlar çerçevesinde;

“a. Sosyal, kültürel ve eğitici faaliyet olarak; folklor, müsamere, konser, müzik, monolog, diyalog, grup tartışmaları, güzel konuşma-yazma, kitap okuma, dinleme, sergi düzenleme, gezi-gözlem, inceleme, bilmece, bulmaca, atışma, sayışma, şarkı ve türkü söyleme, soru sorma, cevap verme, duygu ve düşüncelerini ifade etme, oyun, film izleme, bahçe etkinlikleri, bitki ve hayvan yetiştirme vb. etkinlikler uygulanır.

b. Seçmeli sanat ve spor etkinlikleri, bilişim teknolojileri, satranç ve tarım derslerinin programlarından öğrenci düzeyi de göz önünde bulundurularak yararlanılabilir.

c. 1-3. sınıflarda *Talim ve Terbiye Kurulunun 30.03.2000 tarihli ve 32 sayılı Kararıyla kabul edilen yabancı dil öğretim etkinlikleri ile 4 ve 5. sınıflarda seçmeli yabancı dil dersi öğretim programlarından yararlanılabilir.*

d. *Bu dersin saatleri ayrı ayrı veya blok olarak farklı günlerde uygulanabileceği gibi gerektiğinde tamamı bir gün içinde de uygulanabilecektir.*

e. *Serbest etkinlikler saati, zümre öğretmenler kurulunca hazırlanan aylık faaliyet planına göre uygulanır. Yapılan faaliyetler sınıf defterine yazılır.” şeklinde düzenlemeye gidilmiştir (MEB, 2011).*

Neden Serbest Etkinlik Çalışmaları Dersi?

Okullarda dersler kadar ders dışı etkinliklere de önem verilmesi gerektiği, bugün, belli başlı eğitim otoritelerinin üzerinde birleştikleri bir görüştür (Öztürk, 2009). Çağdaş eğitimde, okulda ders dışı serbest etkinlikler okul programlarının önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Fakat bunlar programda ayrıntılı bir şekilde gösterilmediği için, birçok öğretmenin, yöneticinin hatta deneticinin gözünden kaçmaktadır. Okulun yalnızca öğretim programlarında yer alan ders konularının öğretildiği bir yer olduğu algısı, ders dışı etkinliklerin öneminin farkına varılmasını engellemektedir. Bu durumun ortadan kaldırılması derslerle birlikte ders dışı etkinliklerin de dahil edilebileceği kapsayıcı bir müfredat programı ile sağlanabilecektir. Bu bağlamda oluşturulabilecek ve okulda gerçekleştirilen faaliyetlerin bütününe kapsayabilecek bu program, gerçekten okulda derslerde ve ders dışı zamanlarda çocuğun ya da gencin öğrenmesini sağlayacak bir ortamı öğretmenlere ya da eğitimcilere sunmalıdır. Ancak böyle bir durumda okullar, ders içi ve ders dışı çalışmalarla birlikte bir bütünlük gösteren, eğitim-öğretimin gerçek anlamda hedefine ulaşmasına yardımcı olabilen kurumlar haline gelebilecektir. Bugün, okullarımızda ders dışı serbest etkinliklere yer ve önem verilmesi gerektiği öğretim programlarında belirtilmiş, hatta bu amaçla farklı yönetmelikler yayınlanmış olsa da bu konunun gayretli bir kısım eğitimcilerin çabaları dışında tam anlamıyla uygulandığı söylenemez. Özellikle son yıllarda sınav orijinli bir sistemin eğitim-öğretimin merkezine yerleştirildiği görülmektedir. Günümüzde, öğretmenlerin birçoğu ders dışı serbest etkinlikleri çoğu zaman öğrencilerin sınavlara hazırlıktaki açıklarını kapatmak için temel zorunlu derslerle doldurmaktadır. Ya da bunun tam tersi ders dışı serbest etkinliklerde öğrenciyi kendi haline bırakıp eğlence olmaktan öteye geçemeyen, öğrenme boyutunun tamamen ihmal edildiği bir ortam yaratılmaktadır. Oysa ders dışı serbest etkinlikler, okulda zorunlu temel derslerde yapılan etkinlikler kadar önemlidir. Hatta eğitim değerlerinin bu etkinliklerde daha çok olduğu söylenebilir. Bu nedenle öğrencilerin, eğitim amaçları doğrultusunda ders dışı serbest etkinliklere olan gereksinimleri zaruridir (Binbaşıoğlu, 2000).

Amaç

Milli Eğitim Bakanlığının 2010-2011 eğitim öğretim yılı itibarıyla uygulamaya koyduğu Serbest Etkinlik Çalışmaları Dersi (SEÇD) ile birlikte ilköğretim okulları haftalık ders çizelgesinde bir değişikliğe gidilmiştir. Bu değişiklikten en çok etkilenenler öğretmenler, yöneticiler ve öğrenciler olmuştur. Bu bağlamda yapılan çalışma ile SEÇD hakkında öğretmen görüşlerine başvurularak dersin öğretmenlerce algılanma durumları, ders sürecinde yaşanan sorunlar ve dersin öğretmen, öğrenci ve yöneticiye yüklediği sorumlulukların araştırılması amaçlanmıştır.

Bu amaç kapsamında aşağıdaki problemlere cevap aranmıştır:

1. SEÇD öğretmenler tarafından nasıl algılanmaktadır?
2. SEÇD kapsamında yapılan uygulamalar nelerdir?
3. SEÇD'ye yönelik ihtiyaçlar konusunda öğretmenler ne düşünmektedir?

Yöntem

Araştırma Deseni:

Yapılan çalışmanın doğal ortama duyarlılık sağlaması, araştırmacının katılımcı rolü olması, bütüncül bir yaklaşıma sahip olması, algıların ortaya konmasını sağlaması, araştırma deseninde esnekliği olması ve tümevarımcı bir analize sahip olması gibi özellikleri nedeniyle nitel araştırma yöntemlerinden Özel Durum Çalışması (Case Study) kullanılmıştır. Özel durum çalışmaları, belirli bir fenomene ait tek bir örneği (özel durumu) derinlemesine inceleyerek fenomene ışık tutmaya çalışan araştırmalardır. Her ne kadar özel durum çalışmaları hem nicel hem de nitel araştırma yöntemlerinde kullanılsa da nitel araştırma yöntemleri açısından bakıldığında, özel durum çalışmaları bir veya birkaç durumu, olguyu ya da olayı sınırlı sayıda örneklem ile her yönüyle derinlemesine inceleme olanağı sunmaktadır. Araştırma sürecinde özel durum çalışmalarının doğası gereği ortam, birey veya süreçler bütüncül bir yaklaşımla araştırılarak süreçteki roller ve ilişkiler üzerine odaklanılmaya çalışılmıştır (Ekiz, 2003; Yıldırım ve Şimşek, 2005; Çepni, 2009).

Katılımcılar:

Yapılan çalışmanın örneklem seçiminde, araştırma deseni çerçevesinde amaçlı örnekleme yoluna gidilerek, amaca yönelik daha fazla ve daha derin veriler elde edilmeye çalışılmıştır. Bu örneklemenin temeli, araştırmanın amaçları doğrultusunda bir evrenin temsilci bir örneği yerine, amaçlı olarak bir ya da birkaç alt kesimini örnek olarak almaktır. Başka bir deyişle amaçlı örnekleme, evrenin soruna en uygun bir kesimini gözlem konusu yapmak demektir (Sencer, 1989). Amaçlı örnekleme seçiminde araştırma konusu için önemli olduğu düşünülen ölçütler belirlenmekte ve bu ölçütlere göre seçilen örneklemin, araştırma evrenini bütün nitelikleri ile temsil edebildiği düşünülmektedir (Tavşancıl & Aslan, 2001).

Yapılan çalışmanın amacı gereği SEÇD'yi yürüten ve uygulamadaki süreçleri tam olarak yansıtabilecekleri düşünülen 5 sınıf öğretmeni araştırmaya dahil edilmiştir. Çalışmada daha fazla ve daha derin verilere ulaşabilmek için, Trabzon'a bağlı 4 farklı yerel bölgedeki (il, ilçe, belde, köy) ilköğretim okullarının farklı sınıflarında (1., 2., 3., 4. ve 5. sınıflar) görev yapan 5 sınıf öğretmeni ile çalışılmıştır. Katılımcılar araştırmacının yakından tanıdığı öğretmenler olup, gönüllülük çerçevesinde araştırmaya dahil edilmişlerdir. Araştırma etiği gereği araştırmaya katılan okul ve öğretmenlerin isimleri kullanılmamıştır. Okullar A, B, C, D şeklinde kodlanırken, öğretmenler ise Ö1, Ö2, Ö3, Ö4 ve Ö5 şeklinde kodlanmışlardır. Okul ve katılımcılara ait özellikler Tablo 1'de sunulmaktadır.

Tablo 1. Araştırmaya Dahil Edilen Katılımcıların Özellikleri

	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5
Cinsiyet	Bay	Bayan	Bay	Bayan	Bay
Mezuniyet	Eğitim Enstitüsü	Eğitim Fakültesi	Ziraat Fakültesi	Eğitim Enstitüsü	Eğitim Fakültesi
Hizmet Yılı	23	14	15	24	8
Görev Yeri	İl Merkezi (A)	İl Merkezi (A)	İlçeMerkezi (B)	Belde (C)	Köy (D)
Sınıf	2. sınıf	3. sınıf	1. sınıf	4. sınıf	5. sınıf

Araştırmacının Rolü:

Nitel araştırmaların en önemli özelliklerinden birisi katılımcılar ile araştırmacı arasındaki empatik anlayıştır. Araştırmacı ile katılımcılar arasında sağlanacak bu durum; araştırmacıyı, araştırdıkları gibi olmanın nasıl bir şey olduğunu anlamaya çalışmasına yardımcı olmaktadır. Aynı durum katılımcılar içinde geçerli olup araştırmacıyı, geçerken uğrayan, ziyaret etmek için gelmiş, her şeyi bilen birisi tanımlamasından kurtararak onun araştırmacı gözüyle durumu görmesini sağlamaktadır (Bogdan & Biklen, 2003). Bu bağlamda yapılan çalışmada araştırmacının katılımcıları tanıyıp olması ve katılımcıların çalışmaya gönüllü olarak dahil olması çalışmanın avantajları olarak görülmektedir. Çalışma sürecinde araştırmacı tarafından katılımcılara etik kurallar hatırlatılmıştır. Görüşmeler esnasında araştırmacı kendi varsayımlarını ve ön yargılarını araştırma sürecinde elde edilen verilerden ayrı tutmaya çalışmıştır. Araştırmacının kendi görüşleri, verilerin analizi sonrasında yorumlama esnasında devreye sokulmuştur.

Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenilirliği:

Geçerlilik ve güvenilirlik ifadeleri nicel araştırmalar için daha uygun ifadelerdir. Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik ifadelerinin yerini inanılabilirlik, aktarılabilirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirlik ifadeleri almaktadır (Denzin & Lincoln, 1994). Bu bağlamda yapılan çalışmanın geçerlilik ve güvenilirliğini incelediğimizde, araştırmanın inanılabilirliğini sağlamak için araştırmacı üçgenlemesi ile beraber uzman incelemesine yer verilmiştir. Verilerin değerlendirilmesi farklı araştırmacılarca da onaylanmıştır. Bunun yanı sıra veriler uzman incelemesinden geçirilmiştir. Araştırmanın aktarılabilirliğinin sağlanabilmesi için amaçlı örnekleme yoluna gidilmiş ve mümkün olduğunca araştırma süreci okuyucuya detaylı olarak açıklanmaya çalışılmıştır. Son olarak, yapılan araştırmada doğrulanabilirlik kriterinin sağlanabilmesi için, işlenmemiş veriler, bulgular, yorum ve öneriler kayıt altına alınarak tekrar tekrar denetlenmiştir.

Veri Toplama Aracı ve Veri Toplama Aracının Uygulanması:

Yapılan çalışmada yarı yapılandırılmış mülakat kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından başlangıçta 12 soru belirlenmiştir. Araştırmacı bu soruları, farklı araştırmacıların görüşlerine sunmuş ve alınan dönütler doğrultusunda yeniden şekillendirmiştir. Araştırmacı, araştırma problemi başlığı altında üç problem durumu ve araştırma soruları olarak da 8 soru tespit etmiştir. Bu haliyle uzman incelemesine sunulan sorulara son hali verilerek sorular mülakat formuna dönüştürülmüştür.

Katılımcılarla yapılan mülakatlar sonrasında 3 soru birleştirilmiş ve soru sayısı 6'ya düşürülmüştür. Mülakat formunda yer alan sorular aşağıdaki gibi olup mülakatlar katılımcıların uygun olduğu bir zamanda, görev yaptıkları okulda gerçekleştirilmiştir.

1. SEÇD'nin içeriğine baktığınızda, bu dersi nasıl tanımlayabilirsiniz?

2. SEÇD'nin yönetici, öğretmen ve öğrencilere ne tür sorumluluklar yüklediğini düşünüyorsunuz?

3. SEÇD kapsamında ne tür uygulamalara yer vermektedir?

4. SEÇD kapsamında yapılan uygulamalarda ne tür sorunlarla karşılaşmaktasınız?

5. SEÇD'nin avantaj ve dezavantajları konusunda ne düşünüyorsunuz?

6. Daha etkin ve verimli bir SEÇD için neler önerebilirsiniz?

Verilerin Analizi:

Elde edilen mülakat verilerinin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Mülakat verileri elektronik olarak kaydedilmiş ve sonrasında araştırmacı tarafından transkript edilmiştir. Tüm bu çalışmalar sonrasında elde edilen ham veriler tekrar tekrar okunarak araştırma kapsamı dışında kalan veriler çıkartılarak veri indirgemesine gidilmiştir. İndirgenmiş verilerden sonra kodlamalara geçilmiştir. Kodlamalardan yapılan çıkarımlar sonucu oluşturulan ifadeler tema haline getirilerek okuyucu için anlamlı biçime dönüştürülmüştür. Elde edilen temalar ve kodlardan matris oluşturularak okuyucunun işi kolaylaştırılmaya çalışılmıştır. Böylece her bir katılımcının her bir araştırma sorusu hakkındaki görüşleri okuyucular tarafından rahat görülebilecek şekilde tablolarla sergilenmiştir. Sergilenen verilerden anlamlı sonuçlar çıkarılmaya çalışılarak araştırma sonlandırılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde araştırma soruları çerçevesinde elde edilen veriler, katılımcıların bakış açılarına dayalı olarak analiz edilerek sunulmuştur. Katılımcıların SEÇD konusundaki görüş ve düşünceleri bu bölümde sunulmaktadır. Ortaya çıkan görüş ve düşüncelerin her biri problem durumlarına göre ele alınarak bu görüş ve düşünceleri yansıtan matrislere ve betimlemelere yer verilmiştir. Elde edilen matrisler okunup betimlenerek okuyucuya kolaylık sağlanmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın birinci problem durumu olan öğretmenlerin SEÇD'yi nasıl algıladığı ile ilgili katılımcılara, mülakat formunda yer alan 1. ve 2. sorular yöneltilmiştir. Katılımcıların SEÇD'yi algılamalarına yönelik olarak sorulan "SEÇD'nin içeriğine baktığınızda, bu dersi nasıl tanımlayabilirsiniz?" sorusuna yönelik veriler Tablo 2'de sunulmaktadır.

Tablo 2. Katılımcıların "SEÇD'nin içeriğine baktığımızda bu dersi nasıl tanımlarsınız?" Sorusuna Vermiş Oldukları Cevaplar

TANIMLAMALAR	
Ö1	"Topluma sosyal anlamda uymuş, konuşabilen ve kendini özgürce ifade edebilen bireyler kazandırma amaçlı uygulamaların yer aldığı bir derstir."
Ö2	"Serbest etkinlik çalışmaları, öğrencilerin öğrenmeleri gereken bilgi ve davranışları eğlenerek öğrenmesidir."
Ö3	"Okul ve çevre şartlarını dikkate alarak öğrencilerin hayata atıldıklarında işlerine yarayacak becerileri kazanmalarına yönelik olarak yapılan etkinliklerdir."
Ö4	"Çocukların okulu sevmeye ders ve bu doğrultuda yapılan etkinlik çalışmaları olarak tanımlayabiliriz."
Ö5	"Çocuklarımızın okulu daha çok sevmelerine, daha farklı sosyal ortamlarda iletişim kurmalarına, daha fazla sınıf etkinliklerine katılmalarına imkân veren ve okullardaki ders yükününün azaltılmasına yönelik etkinliklerdir."

Tablo 2 incelendiğinde; öğretmenler, SEÇD'nin öğrencinin topluma uyum sağlama, özgüven duyma, güncel yaşam deneyimleri kazanma, farklı sosyal ortamlarla iletişim kurma, etkinliklere katılım sağlama, ders yükünü azaltma ve okulu sevmeye gibi kazanımlara vurgu yapmaktadırlar.

Katılımcıların SEÇD'yi algılamalarına yönelik olarak sorulan "SEÇD'nin yönetici, öğretmen ve öğrencilere ne tür sorumluluklar yüklediğini düşünüyorsunuz?" sorusuna yönelik veriler Tablo 3'te sunulmaktadır.

Tablo 3. Katılımcıların "SEÇD öğretmen, öğrenci ve yöneticiye ne tür sorumluluklar yüklemiştir?" Sorusuna Vermiş Oldukları Cevaplar

Temalar	Kodlar	Katılımcılar				
		Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5
Öğrenci Sorumlulukları	Ders araç-gereçlerini eksiksiz getirme	+	+	+	+	+
	Etkinliklere katılmada istekli olma		+		+	
	Araştırmacı olma			+		+
Öğretmen Sorumlulukları	Okul ve çevre şartlarına uygun etkinlikler tasarlama	+	+	+	+	+
	Etkinlikleri tasarlarken ailelerin ekonomik yapılarını dikkate alma	+	+	+		+
	Program geliştirme	+			+	
	Öğrencilerin derse katılımını sağlama		+			+
	Hazır etkinlikleri sınıf düzeyine uyarlama		+			
	Bireysel farklılıkları dikkate alma	+	+	+	+	+
	Okul dışı etkinliklerde idari izin alma		+			
	Okula karşı olumlu tutum geliştirecek etkinlikleri kullanma				+	
	Araştırmacı olma			+	+	
	Yeniliklere ve değişime açık olma				+	+
	Liderlik yapabilme	+				+
	Üretken olma					+
	İstekli olma					+
Yönetici Sorumlulukları	Programın oluşturulmasında öğretmenlere rehberlik etme	+	+		+	+
	Öğretim materyali desteği sağlama	+	+	+	+	+
	Uygulamadaki eksiklikleri belirleme	+	+		+	+
	Ders sürecini denetleme		+	+		
	Farklı kurum ve kuruluşlarla iletişime geçme	+	+	+	+	+
	İdari izin yazışmalarını sağlama	+	+	+		

Tablo 3 incelendiğinde, katılımcılar SEÇD'nin **öğrencilere getirdiği sorumluluklar noktasında ders araç-gereçlerini eksiksiz getirme** fikrinde ortak görüş bildirmişlerdir. SEÇD'nin daha çok öğretmene sorumluluk yüklediğini ifade eden katılımcılar, dersin **öğretmene getirdiği sorumluluklar noktasında ise; okul ve çevre şartlarına uygun etkinlikler tasarlama, etkinlikleri tasarlarken ailelerin ekonomik yapıları ile birlikte bireysel farklılıkları dikkate alma durumlarına vurgu yapmışlardır**. Katılımcılar, **yönetici sorumlulukları** olarak başta **öğretim materyali desteği sağlama ve farklı kurum ve kuruluşlarla iletişime geçme** gibi ifadelere vurgu yaparken, bir yandan da yöneticilere **programın oluşturulmasında öğretmenlere rehberlik edilmesi, uygulamada yaşanan eksikliklerin belirlenmesi ve ders süreçlerinin denetlenmesi** şeklinde sorumluluk yüklemişlerdir.

Çalışmanın ikinci problem durumu olan, SEÇD'de yapılan uygulamalara ilgili olarak katılımcılara, mülakat formundaki 3. soru yöneltilmiştir. Katılımcıların "SEÇD kapsamında ne tür uygulamalara yer vermektedir?" sorusuna yönelik vermiş oldukları cevaplar Tablo 4'te sunulmaktadır.

Tablo 4. Katılımcıların "SEÇD kapsamında ne tür uygulamalara yer vermektedir?" Sorusuna Vermiş Oldukları Cevaplar

Temalar	Kodlar	Katılımcılar				
		Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5
Sınıf İçi Uygulamalar	Masal dinleme / anlatma	+	+	+		
	Fıkra dinleme / anlatma			+	+	+
	Hikâye dinleme / anlatma / yazma	+	+	+	+	
	Kukla oyunları		+		+	
	Drama çalışmaları	+	+	+	+	+
	Atasözleri	+				
	Kitap okuma			+		+
	Sayışmalar	+	+			
	Bilmece		+	+	+	+
	Bulmaca			+	+	+
	Güzel konuşma ve yazma	+				+
	Monolog		+			
Sınıf Dışı Uygulamalar	Ziyaretler (Müze, kütüphane, alışveriş merkezi vb.)	+	+			
	Doğa yürüyüşleri				+	+
	Tiyatro	+	+			
	Sinema	+	+			
	Bitki yetiştirme	+		+		
	Sergi düzenleme					+
Birleştirilmiş Sınıf Uygulamaları	Film İzleme	+	+	+	+	+
	Belgesel İzleme	+	+	+		+
	Müzikal etkinlikler		+	+		+
	Folklor çalışmaları	+	+	+		
	Münazara grupları	+				+
	Tiyatro gösterisi			+	+	
Oratoryo çalışmaları					+	

Tablo 4 incelendiğinde, katılımcıların SEÇD kapsamında sınıf içi, sınıf dışı ve birleştirilmiş sınıf uygulamalarına yer verdiği görülmektedir. Katılımcılar, **sınıf içi uygulamalarda** daha çok *hikâye dinleme / anlatma / yazma, drama çalışmaları, bilmece ve takviye etüt çalışmalarına* yer vermektedirler. **Sınıf dışı uygulamalarda** ise *ziyaretler (müze, kütüphane, alışveriş merkezi vb.), doğa yürüyüşleri, tiyatro, sinema, bitki yetiştirme ve sergi düzenleme* gibi çalışmalara yer vermektedirler. Katılımcılar bazı uygulamaların ise farklı sınıfların bir araya gelerek yaptığı çalışmalar olduğunu ifade etmektedirler. **Birleştirilmiş sınıf uygulamaları** olarak adlandırılacak bu faaliyetlerde ise daha çok *film ve belgesel izleme* gibi çalışmalara yer verilmektedir.

Çalışmanın üçüncü problem durumu olan SEÇD'ne yönelik ihtiyaçlar konusunda, katılımcılara, mülakat formunda yer alan 4., 5. ve 6. sorular yöneltilmiştir. Katılımcıların "SEÇD kapsamında yapılan uygulamalarda ne tür sorunlarla karşılaşılıyorsunuz?" sorusuna yönelik vermiş oldukları cevaplar Tablo 5'te sunulmaktadır.

Tablo 5. Katılımcıların "SEÇD kapsamında yapılan uygulamalarda ne tür sorunlarla karşılaşılıyorsunuz?" Sorusuna Vermiş Oldukları Cevaplar

Temalar	Kodlar	Katılımcılar				
		Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5
Öğrenci Kaynaklı	Etkinlik materyallerini sağlayamama	+	+	+		+
	Katılma isteksiz olma	+	+	+	+	+
	Bireysel farklılıklar	+				+
	Özgüven eksikliği			+	+	+
	Psiko-motor beceri eksikliği			+		
	Sorumluluk almaktan kaçınma		+		+	+
Öğretmen Kaynaklı	Bütün sorumluluğun öğretmene bırakılması	+	+	+	+	+
	Hazır etkinlikleri sınıf seviyesine çekememe		+			+
	Eğitim teknolojilerini kullanamama	+			+	
	Sınıf kontrolünü sağlamada zorlanma	+	+	+		
	Dersi takviye-etüt amaçlı kullanım	+	+	+	+	+
	Dersi önemsememe	+	+	+	+	+
Yönetici Kaynaklı	Öğretmeni yeterince bilgilendirmeme	+	+	+	+	
	Veliyi bilgilendirmeme		+		+	
	Sorumluluk almaktan kaçınma	+	+	+	+	
	İdari izin yazışmalarını takip edememe		+			
	Denetim yetersizliği			+	+	+
Okul Kaynaklı	Fiziki altyapı yetersizliği				+	+
	Okulun konumu			+	+	+
	Sınıf mevcutlarının kalabalık olması	+	+			
Bakanlık Kaynaklı	Belirli bir programın olmaması	+	+	+	+	+
	Programın esnek bırakılması		+	+	+	

Tablo 5 incelendiğinde; katılımcılar, uygulamada karşılaştıkları sorunları öğrenci, öğretmen, yönetici, okul ve bakanlık kaynaklı sorunlar olarak 5 farklı tema altında toplamaktadırlar. Katılımcılar yaşanan çeşitli sorunlardan *katılma isteksiz olma ve dersi ciddiye almama* durumlarını en fazla yaşanan **öğrenci kaynaklı sorunlar**

olarak belirtmişlerdir. Aynı şekilde *dersi önemsememe*, *dersin takviye-etüt amaçlı kullanımı ve ders sürecinde bütün sorumluluğun öğretmene bırakılması* durumlarını ise **öğretmen kaynaklı sorunlar** olarak ifade etmişlerdir. Katılımcılar, **yönetici kaynaklı sorunlar** olarak, daha çok *sorumluluk almaktan kaçınma* durumuna odaklanmışlardır. **Okul kaynaklı sorunlar** olarak, *fiziki altyapı yetersizliği, okulun konumu ve sınıf mevcutlarının kalabalık olması* gibi sorunlar üzerine odaklanan katılımcılar, *belirli bir programın olmaması ve programın tamamen esnek bırakılmasını* **bakanlık kaynaklı sorun** olarak ifade etmektedirler.

Katılımcıların “SEÇD’nin avantaj ve dezavantajları konusunda ne düşünüyorsunuz?” sorusuna yönelik vermiş oldukları cevaplar Tablo 6’da sunulmaktadır.

Tablo 6. Katılımcıların “SEÇD’nin avantaj ve dezavantajları konusunda ne düşünüyorsunuz?” Sorusuna Vermiş Oldukları Cevaplar

Temalar	Kodlar	Katılımcılar					
		Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	
AVANTAJLAR	Öğrenci	Ders yükünün azalması	+			+	
		Günlük yaşam problemleriyle yüzleşme	+	+	+		+
		Sosyalleşmeyi sağlama	+	+			+
		Kendilerini rahat ifade etme				+	+
		Özgüven sağlama	+			+	+
		Daha fazla gözlem yapabilme imkânı sunma			+	+	+
		El becerisi geliştirme	+	+			
		Karne notu olarak kullanılmama	+	+	+	+	+
		Kendilerini daha iyi tanımalarına imkân sunma	+	+	+		+
		Okulu sevdirecek etkinliklerin olması			+		
		Aktif katılımın sağlanması		+		+	+
		İletişim becerisi geliştirme	+	+			
		Öğrenciye dinlenme imkânı verme	+	+	+		
		İlgisiz ve pasif öğrencileri derse katma	+			+	
	Yaratıcılıklarını sergileme imkânı sunma	+	+	+		+	
	Eleştirel düşünme becerilerini geliştirme	+	+	+		+	
	Araştırma yapmayı öğrenme	+				+	
	Öğretmen	Öğrenci katılımının artması		+		+	+
		Karne notu olarak kullanılmama	+	+	+	+	+
		Araştırmaya teşvik etme		+		+	+
Ders yükünün azalması		+			+		
Öğrenci yeteneklerini keşfetme imkânı sunması	+	+	+	+	+		
DEZAVANTAJLAR	Öğrenci	Materyal ihtiyacını karşılayamama	+	+	+	+	+
		Ders olarak algılamama	+	+	+	+	+
		Not almadığı için derse önem vermeme	+	+	+	+	+
		Bireysel farklılıklardan dolayı bazı öğrencilerin etkinliği yapmada zorlanması			+		+
	Öğretmen	Dersin içeriği ve kapsamı ile ilgili bir hizmet içi eğitim verilmemiş olması	+	+	+	+	+
		Pilot uygulamaları görmeden ani geçişin yapılması	+	+	+		
		Sorumluluğun tamamen öğretmene bırakılması	+	+	+	+	+
		Karne notu olarak kullanılmama	+	+	+	+	+
		Öğretmene ek yük getirmesi	+	+		+	
		Dersin henüz çok yeni olması	+				+
Sınıf ortamlarının eğitim teknolojileri açısından henüz tam donanuma ulaşmamış olması				+	+		

Tablo 6 incelendiğinde, katılımcılar SEÇD'nin getirdiği avantaj ve dezavantajları öğretmen ve öğrenci açısından ele almaktadırlar. SEÇD'nin **öğrenciye getirdiği avantajlar** incelendiğinde; *ders yükünün azalması, günlük yaşam problemleriyle yüzleşme, sosyalleşmeyi sağlama, kendilerini rahat ifade etme, özgüven sağlama, daha fazla gözlem yapabileme imkânı sunma, el becerisi geliştirme, karne notu olarak kullanılmama, kendilerini daha iyi tanımlama imkânı sunma, okulu sevdirecek etkinliklerin olması, aktif katılımın sağlanması, iletişim becerisi geliştirme, öğrenciye dinlenme imkânı verme, araştırma yapmayı öğrenme, yaratıcılıklarını sergileme imkânı sunma, eleştirel düşünme becerilerini geliştirme ve ilgisiz ve pasif öğrencileri derse katma gibi avantajların olduğu ifade edilmektedir. SEÇD'nin **öğretmene getirdiği avantajlar** incelendiğinde ise; *öğrenci katılımının artması, öğrenci yeteneklerini keşfetme imkânı sunması, araştırmaya teşvik etme, ders yükünün azalması ve karne notu olarak kullanılmama gibi avantajlara vurgu yapıldığı görülmektedir. Katılımcılar SEÇD'nin **öğrenciye getirdiği dezavantajlar** olarak, *materyal ihtiyacını karşılayamama, ders olarak algılanmama, not almadığı için derse önem vermeme ve bireysel farklılıklardan dolayı bazı öğrencilerin etkinliği yapmada zorlanmasında görüş bildirmişlerdir. SEÇD'nin **öğretmene getirdiği dezavantajlar** incelendiğinde ise, *dersin içeriği ve kapsamı ile ilgili bir hizmet içi eğitim verilmemiş olması, pilot uygulamaları görmeden ani geçişin yapılması, sorunluluğun tamamen öğretmene bırakılması, karne notu olarak kullanılmama, sınıf ortamlarının eğitim teknolojileri açısından henüz tam donanıma ulaşmamış olması, dersin henüz çok yeni olması ve öğretmene ek yük getirmesi gibi olumsuzluklara vurgu yapıldığı görülmektedir.****

Katılımcıların "Daha etkin bir SEÇD için ne önerebilirsiniz?" sorusuna yönelik vermiş oldukları cevaplar Tablo 7'de sunulmaktadır.

Tablo 7. Katılımcıların "Daha etkin ve verimli bir SEÇD için neler önerebilirsiniz?" Sorusuna Verdikleri Cevaplar

Kodlar	Katılımcılar				
	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5
Etkinlikler okul çevre şartlarına uygun olmalı	+	+	+	+	
Etkinlikler öğrenci seviyesine uygun olmalı	+	+	+	+	
Süreç iyi planlanmalı		+	+		+
Son ders saatlerinde yapılmalı	+	+			
Etkinlikler grup çalışmaları olarak yapılmalı	+		+	+	+
Öğretmenler yeterince bilgilendirilmeli	+	+	+	+	
Yarı esnek bir program oluşturulmalı	+	+	+	+	+
Diğer derslerle ilişkilendirilmeli	+	+	+	+	+
Ders sürecine veli dahil edilmeli		+	+		+
Diğer kurumlarla işbirliği sağlanmalı	+	+	+		
Somut örnek içeren kılavuz kitaplar hazırlanmalı	+	+		+	+
Sınıf ortamları teknolojik donanım açısından zenginleştirilmeli			+	+	+
Okuldaki beden, resim ve müzik öğretmenleri sınıf öğretmenlerine yardımcı olmalı	+			+	+
Proje ödevleri ve performans görevleri bu ders saatine aktarılmalı	+	+	+	+	+

Tablo 7 incelendiğinde, katılımcılar SEÇD'nin daha etkin ve verimli yürütülebilmesi için bir takım önerilerde bulunmuşlardır. Katılımcılar, *etkinlikler öğrenci seviyesine uygun olmalı, etkinlikler okul çevre şartlarına uygun olmalı, süreç iyi planlanmalı, etkinlikler grup çalışmaları olarak yapılmalı, son ders saatlerinde yapılmalı, öğretmenler yeterince bilgilendirilmeli, yarı esnek bir program oluşturulmalı, somut örnek içeren kılavuz kitaplar hazırlanmalı, ders sürecine veli dahil edilmeli, diğer kurumlarla işbirliği sağlanmalı, diğer derslerle ilişkilendirilmeli, sınıf ortamları teknolojik donanım açısından zenginleştirilmeli, okuldaki beden, resim ve müzik öğretmenleri sınıf öğretmenlerine yardımcı olmalı ve proje ödevleri ve performans görevleri bu ders saatine aktarılmalı* şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Tartışma ve Sonuç

Genel olarak çalışmanın bulgularına bakıldığında, SEÇD'nin yönetici, öğretmen ve öğrenci açısından olumlu etki yaptığı sonucuna varılmıştır. Diğer taraftan SEÇD'nin yeni bir uygulama olması nedeniyle bir takım sorunları beraberinde getirdiği anlaşılmaktadır. SEÇD'nin içeriğinde yapılan uygulamaların neler olduğu, bu uygulamaların öğretmen, öğrenci ve yöneticiye ne gibi sorumluluklar getirdiği, uygulamalar esnasında karşılaşılan sorunların, avantaj-dezavantajlarının neler olduğu ve ders içeriği ile ilgili öğretmen görüşleri tartışılmıştır.

Serbest etkinlik çalışması deyince ne anlıyorsunuz, diye sorulduğunda verilen cevaplara bakıldığında, öğretmenlerin yakın cevaplar verdikleri anlaşılmaktadır. Tanımların ortak noktasının *"Çocuklarımızın okulu daha çok sevmelerine, daha farklı sosyal ortamlarda iletişim kurmalarına, daha fazla sınıf etkinliklerine katılmalarına imkân veren ve okullardaki ders yükünün azaltılmasına yönelik etkinliklerdir."* şeklinde olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin serbest etkinlik çalışmasının amacına yönelik görüşleri incelendiğinde; bu yeni uygulamayla birlikte öğrencilerin okulu çok sevdikleri, sosyalleşmelerinin arttığı, ders yüklerinin azaldığı ve dersler ile günlük hayat arasında daha yoğun ilişki kurabildikleri sonucuna varılmıştır. Binbaşıoğlu (2000) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

SEÇD, öğretmen, öğrenci ve yöneticiye bir takım sorumluluklar yüklemiştir. Öğrenciye getirdiği sorumluluklara bakacak olursak; katılımcıların tamamına göre öğrenci sorumluluklardan birinin yapılacak olan etkinlikle ilgili *"eksiksiz araç-gereç getirme"* olduğu ifade edilmiştir (Tablo 3'e bakınız). Öğrencilere, yapılacak etkinlik ile ilgili görevler verildiğinde görevleri yerine getirmeleri beklenirken, öğrencilerin getirmedikleri anlaşılmaktadır (Tablo 3 bakınız). Bu durumun ise, ilköğretim birinci kademedeki öğrencilerin yaşlarının küçük olmasından dolayı sorumluluk duygularının az gelişmesinden kaynaklandığı söylenebilir. Öğrencilerin bu sorumlulukları yerine getirmesinde aileye önemli görevler düşmektedir. Öğrencinin bu sorumlulukları tam olarak yerine getirmesi isteniliyorsa, öğrenci-öğretmen-aile dayanışması gerektiği sonucuna varılabilir. Burada belki de en önemli sorumluluk öğretmenlere düşmektedir (Schorling, 1998). Bu durum yapılan görüşmeler sonucu elde edilen verilerden rahatlıkla anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerle yapılan mülakatlardan elde edilen verilere göre, bu dersin yürütülmesinde en büyük sorumluluğun öğretmene düştüğü anlaşılmaktadır. Bu uygulamalarda öğretmenler, *öğretmenin okul ve çevre şartlarına uygun etkinlikler tasarlaması, etkinlikleri tasarlarlarken ailelerin ekonomik yapılarını ve öğrencilerin bireysel farklılık-*

ları dikkate alması (Tablo 3' bakınız) gibi kodlara daha çok vurgu yapmışlardır. Buradan anlaşılacağı üzere, bu dersin etkili yürütülmesi ve diğer derslere olumlu etkilerinin yansımaları için öğretmen çocukların yakın çevresini iyi analiz etmeli ve bu analiz çerçevesinde etkinliklerini tasarlayabilmelidir. SEÇD'nin yöneticiye yüklemiş olduğu en önemli sorumluluğun, *öğretim materyal desteği sağlanması ve farklı kurum ve kuruluşla iletişime geçmesi* gibi sorumluluklar olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu durum Gümüşeli (1996) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Gümüşeli (1996), ders süreçlerinin eğitim yöneticileri tarafından desteklenmesi gerektiğini ifade ederken, *öğretim materyali ve iletişim desteğine* vurgu yapmıştır.

SEÇD kapsamında yapılan uygulamalar incelendiğinde, uygulamaların sınıf içi, sınıf dışı ve birleştirilmiş sınıf uygulamaları şeklinde uygulandığı görülmektedir. Sınıf içi uygulamaların, *masal-fıkra dinleme/ anlatma, atasözleri, şarkı söyleme, resim yapma, kitap okuma, drama* şeklinde sıralandığı ve bu etkinliklerin öğrenciler üzerinde olumlu etki yaptığı belirlenmiştir. Bu uygulamaların diğer derslerde yorulan öğrencileri dinlendirdiği, öğrencilerin genel anlamda okula ve derslere karşı motivasyonlarının artışına olumlu katkı sağladığı sonucuna varılmıştır. Sınıf dışı uygulamalarda ise öğretmenlerin genelde *müze ziyareti, gezi-gözlem, tiyatro gösterisi, alışveriş merkezi ziyareti* gibi etkinliklere yer verdikleri anlaşılmaktadır. Birleştirilmiş sınıf uygulamalarında ise *film izleme, belgesel izleme, müzikal etkinlikler ile folklor, münazara grupları, tiyatro gösterisi* gibi çalışmalara yer verilmiştir. Birleştirilmiş sınıf uygulamalarında yapılan bu etkinlikler ile öğrencilerin daha da sosyalleştiği, paylaşım duygularının geliştiği görülmüştür. Diğer taraftan öğrenciler bu uygulamalar aracılığıyla derslerde gördükleri bilgilerin günlük hayattaki kullanım alanlarını görme imkânı bulmuşlardır. Kısaca serbest etkinlik çalışmaları bu anlamda öğrencilerin yaparak-yaşayarak öğrenmelerine önemli katkılar sağlamıştır. Bu sonuç birçok çalışmanın sonucuyla paralellik göstermektedir (Karaküçük, 1999; MEB, 2007).

Serbest etkinlik çalışmaları kapsamında yapılan uygulamalardan kaynaklanan sorunlar okul, öğretmen, yönetici, öğrenci ve bakanlık kaynaklı olmak üzere beş tema altında toplanmaktadır. Bu sorunların büyük çoğunluğunun öğretmen, bir kısmının ise okul kaynaklı olduğu anlaşılmaktadır. Okul kaynaklı sorunlarla ilgili öğretmenler; serbest etkinlik çalışmalarına dair okulun *net bir programının olmadığını* belirtmişlerdir. Öğretmen kaynaklı sorunların ise; *bütün sorumluluğun öğretmeninde olması, öğretmenin etkinlikleri sınıf seviyesine indirgeyememesi, öğretmenin teknolojiyi kullanamaması, öğretmenin serbest etkinlik çalışmalarını amacı dışında algılanması* şeklinde olduğu görülmektedir. Buradan anlaşılacağı gibi öğretmenlerin bu çalışmaların içeriği ve uygulamaları hakkında hizmet içi kurslara ihtiyaç duydukları sonucu çıkarılabilir. Öğretmenlerin serbest etkinlik çalışmalarını diğer dersleri tamamlama etkinliği olarak algılaması, bu uygulamaların amacı dışında kullanıldığını göstermektedir. Yöneticiden kaynaklanan sorunların ise *sorumluluk almaktan kaçınma, uygulamaların içeriği hakkında yeterince bilgi sahibi olmama ve öğretmenlerini yeterince bilgilendirememesi* olduğu belirlenmiştir. Bu sorunların giderilmesi için yöneticilerin de hizmet içi kurslara ihtiyacı olduğu söylenebilir. Öğrenci kaynaklı sorunlar incelendiğinde; bu sorunların giderilmesinde aileler ve öğretmene büyük görev düştüğü anlaşılmaktadır. Aileler çocuğunun materyal temin etmesine yardımcı olmalı, ailelerin öğrencilere destek olmaları gerektiği sonucuna varılabilir. Bunun yanında bu sorunların giderilmesinde öğretmene düşen görev öğretmenin sınıf hâkimiyetinin iyi olması gerektiği (Başar, 1999; Wolfgang, 2004) sonucu çıkarılabilir.

Çalışmada serbest etkinlik uygulamalarının öğretmen ve öğrenciye avantajların yanında dezavantajlar da getirdiği anlaşılmaktadır. Bu dersin öğrencilere daha çok avantaj getirdiği sonucuna varılmıştır (Tablo 6 bakınız). Bu avantajlar öğrencilere; *günlük yaşam problemleri ile yüzleşme, soysallaşma, özgüven sağlama, karne notu olarak kullanılmama, okulu sevmeye, paylaşım duygusunu geliştirme, yaratıcıklarını geliştirme, eleştirel düşünme* gibi kazanımlar getirdiği görülmüştür. Burada dikkat edilmesi gereken noktalardan biri de bu dersin “*karne notu olarak kullanılmamasının*” öğrencilerin üzerinde oldukça etkili olduğu anlaşılmaktadır. Bu soruda katılımcıların en çok bu kod üzerinde durdukları görülmüştür. SEÇD’ nin öğretmene getirdiği avantajları incelendiğinde (Tablo 6’ya bakınız); serbest etkinlik uygulamalarıyla öğrencilerin okulu daha çok sevdiği, öğrendikleri bilgileri günlük hayatta kullanma fırsatı buldukları ve kalıcı öğrenmenin gerçekleştiği sonucuna varılabilir. Bunun yanında etkinliklerin öğrenci açısından bir takım dezavantajlara sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Bu dezavantajların, avantajlar yanında önemsenecek düzeyde olmadığı sonucuna varılabilir. Özellikle serbest etkinlik uygulamaları sonrasında yapılan derslerde öğretmenlerin disiplin problemi ile karşılaşabilecek olması bu çalışmaların ara derslerde değil genellikle günün son saatlerinde yapılması gerektiği katılımcılar tarafından özellikle vurgulanmıştır. Aksi takdirde serbest etkinlik çalışmalarında yaşanan disiplin sorunu ve sınıf atmosferindeki olumsuz durum diğer derslerde başarıyı düşürecektir.

Serbest etkinlik çalışmaları yaklaşık üç aylık bir zaman diliminde yapılabilecek yeni bir uygulamadır. Bu süre göz önüne alınıp serbest etkinlik çalışmaları konusunda katılımcıların etkili uygulamalar için önerileri incelendiğinde; *etkinliklerin öğrenci seviyesi, etkinliğin okul ve çevre şartlarına uygun olması, öğretmenlerin yeterince bilgilendirilmesi ve esnek bir programın olması gerektiğini* belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar ise farklı olarak etkili uygulamalar için *sınıfların teknolojik açıdan zenginleştirilmesi ve velinin sürece dahil edilmesi gerektiğini* belirtmişlerdir. Tüm bu bilgiler ışığında serbest etkinlik çalışmalarında istenilen hedefe ulaşılması için; öğretmenlere bu konuda hizmet içi kurslar verilmesi, geliştirilecek esnek bir program dahilinde etkili-somut örnekler içeren bir kılavuz kitabın hazırlanması gerektiği sonucuna varılabilir.

Kaynakça

- AÇAOĞLU, Y. S. (2002). **Türkiye’deki Üniversitelerin Rekreasyon Programlarının Geliştirilmesi**, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Samsun.
- BAŞAR, H. (2003). **Sınıf Yönetimi**, Anı Yayıncılık. Ankara.
- BİNBAŞIOĞLU, C. (2000). **Okulda Ders Dışı Etkinlikler**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları: 3467, Ankara.
- BOGDAN, R. D. & BIKLEN, S. K. (2003). **Qualitative Research for Education: An Introduction to Theories and Methods** (4th ed.). New York: Pearson Education Group.
- ÇEPNİ, S. (2009). **Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş** (Genişletilmiş Dördüncü Baskı) Celepler Matbaacılık. Trabzon.
- DENZIN, N. K. & LINCOLN, Y. S. (1994). **Handbook of Qualitative Research**, Sage Publications, California, USA.
- EKİZ, D. (2003). **Eğitim Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş**, Anı Yayıncılık, Ankara.
- GÜMÜŞELİ, A. İ. (1996). **İstanbul İlindeki İlköğretim Okulu Müdürlerinin Öğretim Liderliği Davranışları**. Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Araştırma), İstanbul.
- MOSTON, M. & ASHWORTH, S. (2000). **Beden Eğitimi Öğretimi**, Çeviri : Eda Tüzemen, Düzenleme; Giyasettin Demirhan, Bağırhan Yayınevi, Sporsal Kuram Dizisi, 30. Ankara, s.1.
- MEB. (2011). tarihinde alınmıştır.
- MEB. (2007). Çocuk gelişimi ve eğitimi serbest zaman etkinlikleri, **Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi**. Ankara.
- ÖZTÜRK, Ş. (2009). **Okulda Eğitimle Bütünleştirilmiş Mekan Dışı Eğitim**. Milli Eğitim Dergisi, 181, 131-145.
- SCHORLING, R. (1998). **Orta Dereceli Okullarda Genel Öğretim Metodu**, Çeviren: E. Menemenciğlu, Nebioğlu Yayınevi, İstanbul.
- SENCER, M. (1989). **Toplum Bilimlerinde Yöntem**, Beta Basım, İstanbul.
- TAVŞANCIL, E. & ASLAN, E. (2001). **İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri**, Epsilon Yayıncılık, İstanbul.
- TORKILDSEN, G. (1992). **Leisure And Recreation Management**, Third Edition, s. 25.
- YILDIRIM, A. & ŞİMŞEK, H. (2005). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Güncelleştirilmiş Beşinci Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara.
- WOLFGANG, C.H. (2004) **Solving Discipline and Classroom Management Problems: Methods and Models for Today’s Teachers** Somerset, John Wiley & Sons Inc, Order Processing Dept.

EK-1

DERSLER	Tahim Terbiye Kurulunun 14.07/2005 Tarih ve 192 Sayılı Kararıyla Uygulanan Eski İlköğretim Okulları Haftalık Ders Çizelgesi (ESKİ)								Tahim Terbiye Kurulunun 20.07/2010 Tarih ve 75 Sayılı Kararıyla Uygulanmaya Başlanan Yeni İlköğretim Okulları Haftalık Ders Çizelgesi (YENİ)							
	SINIFLAR								SINIFLAR							
	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8
Türkçe	12	12	12	6	6	5	5	11	11	11	6	6	6	5	5	
Matematik	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	
Hayat Bilgisi	5	5	5	-	-	-	-	4	4	4	-	-	-	-	-	
Fen ve Teknoloji	-	-	-	4	4	4	4	4	-	-	3	3	4	4	4	
Sosyal Bilgiler	-	-	-	3	3	3	3	-	-	-	3	3	3	3	-	
T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	2	
Yabancı Dil	-	-	-	3	3	4	4	4	-	-	3	3	4	4	4	
Dim Kültürü ve Ahlak Bilgisi	-	-	-	2	2	2	2	2	-	-	2	2	2	2	2	
Görsel Sanatlar	2	2	2	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	
Müzik	2	2	2	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	
Beden Eğitimi	2	2	2	2	2	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	
Teknoloji ve Tasarım	-	-	-	-	-	2	2	2	-	-	-	-	2	2	2	
Trafik Güvenliği	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	
Rehberlik / Sosyal Etkinlikler	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	1	1	1	
Zorunlu Ders Saati Toplamı	28	28	28	28	28	28	28	28	25	25	26	26	29	29	28	
Yabancı Dil	-	-	-	2	2	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	
Sanat Etkinlikleri	1	1	1	2	2	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	
Spor Etkinlikleri	1	1	1	2	2	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	
Bilişim Teknolojileri	1	1	1	2	2	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	
Satranç	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	
Düşünme Eğitimi	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	
Halk Kültürü	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	
Medya Okuryazarlığı	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	
Tarım	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	
Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Takviye ve Etit Çalışmaları	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Seçilebilecek Seçmeli Ders Saati Sayısı	2	2	2	2	2	2	2	2	-	-	-	-	-	1	2	
SERBEST ETKİNLİK ÇALIŞMALARİ DERSİ	-	-	-	-	-	-	-	-	5	5	4	4	-	-	-	
TOPLAM DERS SAATI	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	

THE VIEWS THE ELEMENTARY TEACHERS IN RELATION TO FREE ACTIVITY COURSE

Adem AYDIN*

Hasan BAKIRCI**

Mustafa ÜREY***

Abstract

There has been a change in the weekly course schedule with the "Free Activity Course" (FAC) that The Ministry of National Education put into practice as from the school year 2010-2011. Those who have been mostly affected by this change are the teachers, the administrators, and the students. In this context, in this study, the teachers' opinions on FAC were asked, and the perception of the course by teachers, the problems encountered during the course, and the responsibilities that the course put on the teachers, the administrators and the students were analyzed. The case study method was employed in the study. The study was carried out with the participations of 5 volunteer teachers performing their teaching profession in different schools in city center of Trabzon. The semi-structured interview was used as data collection tool. The data obtained were evaluated by means of content analysis, and the statements acquired derived from the interviews were tried to be explained by coding and thematizing them. As the results of the study are analyzed, it is apparent that the Free Activity Course has a positive effects, especially, in terms of the students; that it has put some significant responsibilities on the teacher and the administrator, and that some defects have been observed during the implementation of the course which has been mentioned by the participants, as well.

Key Words: Free activity course, elementary teacher, student

* Ph.D. Student, KTÜ, Institute of Educational Sciences, Department of Phisic Teaching, TRABZON

** Resch. Asst., KTU, Fatih Faculty of Education, Department of Primary School Teaching, TARABZON

*** Resch. Asst., KTU, Fatih Faculty of Education, Department of Primary School Teaching, TARABZON